

fulde behøve 6 Gange saa mange Arbejdere, idet en ny og hensigtsmæssig Fabrik ikke behøver saa mange som en gammel og uhenigtsmæssig for at producere det syvdobbelte Kvantum. Denne Bemærkning er ikke korrekt, da Ulsjærd ikke er en gammel og uhenigtsmæssig Fabrik; den trænger til flere Kraftmaskiner, det er sikkert, men det er paa ingen Maade en daarlig Fabrik, og det er saa langt fra, at man kan sige, at 6 Gange er for høit regnet, at jeg drifter mig til at paastaa, at det er for lavt; thi Nattearbejde er ikke det Samme som Dagarbejde, med forceret Drift kan man aldrig ved Nattearbejde med det syvdobbelte Antal Mennesker producere det syvdobbelte Kvantum, navnlig naar de pludselig skulle installeres i et givet Dieblis. Der kan ske Uheld af meget forskellig Art, som netop ikke ske under en ordinær og maadeholden Drift. Ganske vist vil Fabrikken saa ikke konkurrere med de Private, men paa den anden Side opnaar man ikke Hensigten, idet det er indlysende, at det at forcere Driften til det Syvdobbelte, maasse med meget kort Varjel, vil være saa godt som umuligt i Krigstilfælde. Jeg skal kun henvise til, at den Uld, som forbruges, kun kjøbes en Gang om Aaret, den jydsk Loduld og den dansk Raceuld, og jeg veed ikke, om den høitærede Minister vil have det syvdobbelte Kvantum, altsaa langt Mere, end der bruges til den daglige Drift, liggende under en saadan Forudsætning. Saa vilde det være meget bedre, hvad jeg senere skal komme til, at have Klæde liggende. Eller ogsaa kan det tænkes, at den høitærede Minister siger: Nei, vi behøve ikke at gaa til den syvdobbelte Produktion, thi jeg vil allerede nu udvide Produktionen i samme Omfang som Fabrikken, saaledes at der, medens man nu producerer 90,000 Alen, vil ordinært blive produceret 180,000 Alen. Deraf vil saa følge, at man ganske vist kan nøies med 3 Gange saa mange Arbejdere og 3 Gange saa meget Raastof, i det Dieblis Krigen bryder ud, hvilket allerede er for Meget. Men man vil gaa til Konkurrence med de Private med — ikke 30,000 Al., men 30,000 + 90,000 Al., thi Hær og Flaade kan ikke bruge mere, end de allerede forbruge, og saa saar man altsaa det firdobbelte Kvantum til Konkurrence med de Private mod, hvad det før har været. Det blev allerede af den ærede foregaaende Taler gjort gjældende, at der i forrige Krig blev kjøbt 730,000 Al. Klæde, og selv om man altsaa tænkte sig, at Fabrikken kunde begynde, ligesom Krigen udbrød, at Alt var parat, Arbejderne og Raastoffet var samlet, og intet Uheld indtraf, ingen Maschine

— Sprang — Sligt kan let ske, naar man baserer hele sin Fabrikation i Krigen paa en enkelt Fabrik — vilde der dog hengaa 18 Maanedre, inden man fik leveret det Klæde, som blev brugt i Krigen 1864. Naar det ærede Medlem regnede 15 Maanedre, gaar han ud fra den høieste Produktion 50,000 Al., men gaar man ud fra 40,000, vil der hengaa 1½ Aar, og selv med en Beholdning af 1,500,000 Alen, som Artiklen i „Berl. Tidende“ gaar ud fra, at man passende maatte have liggende, vil der medgaa et Aars Tid, inden man faar dette Klæde færdigt. Ganske vist vil det komme efterhaanden, det erkjender jeg, men den største Del deraf vil komme bagefter. Jeg veed ikke, hvorfor man ikke skulde kunne holde sig til det, som dog er det principielt Rigtige, at Staten ikke konkurrerer med Landets egne Indbyggere. Det kan ikke nytte at stille et saadant Regnestykke op, hvorefter der produceres med et vist Overskud, der sælges paa den og den Maade. Det er Altsammen en Fiktion; saa snart det ikke betaler sig for Fabrikken, kan man lægge Noget paa i Regnskabet, og det er altsaa den simpleste Sag at faae Balance bragt til Veie. Desuden beregnes der ikke Rente af Driftskapital, Anlæggskapital og Alt, hvad der ellers hører til for at have en saadan Fabrik, og de nye Anstæffelser, som nu ville bringe Overskudet ned i 5 Aar til at være Null eller hen derimod, komme selvfølgelig ikke i Betragtning. Det er selvfølgelig ingen Sag at opstille et Regnskab for Ulsjærd Fabrik og sige, at den betaler sig lige saa godt som enhver anden Fabrik. Nei, vil Staten drive en saadan Fabrikation, forekommer det mig at være et billigt Krad fra Landets Indbyggers Side, at de arbeide for Statsøiemed i Stedet for mere eller mindre at fortrædige og vanskeliggjøre Produktionen for de Private. Det er ganske vist gjort gjældende — jeg tillader mig fremdeles at henvise til den nævnte Artikel i „Berl. Tidende“; thi jeg tror, at den temmelig nøie udtrykker Krigsbestyrelsens Anskuelse og i det Hele har et noget officielt Præg — at vil man arbeide paa Oplag og lægge det Klæde op, vi skulle behøve, 500,000 Alen, i Tilfælde af Krig, saa vil der for det Første hengaa meget lang Tid, idet der nu kun er 30,000 Alen at sælge om Aaret og for at faae 500,000 skulde der altsaa hengaa mindst 12—14 Aar. Det andet Moment er, at det vil medføre et betydeligt Rentetab at have saa mange Alen Klæde liggende. Jeg skal til det første Moment bemærke, at det aldeles ikke er nødvendigt, at Krigsbestyrelsen skal vente saa længe, thi allerede nu kan Fabrikken med en forceret Drift — det staar